

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1121/2020
10.09.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Александра Јасика, адвокат у ..., против туженог „Железнице Србије“ АД Београд, Немањина број 6, чији је пуномоћник Љиљана Р Попадић, адвокат у ... и туженог „Инфраструктура железнице Србије“ АД Београд, Немањина број 6, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1. 2066/19 од 03.09.2019. године, у седници већа одржаној 10. септембра 2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2066/19 од 03.09.2019. године, као изузетно дозвољеној.

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2066/19 од 03.09.2019. године у делу којим је одлучено о тужбеном захтев за исплату накнаде штете за исхрану у току рада и регреса за период од септембра 2015. године до фебруара 2017. године у односу на туженог АД „Железнице Србије“ Београд, као неоснована.

УСВАЈА СЕ ревизија и укидају пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2066/19 од 03.09.2019. године и пресуда Основног суда у Пожаревцу П1 98/17 од 12.02.2019. године у делу у којем је одлучено о тужбеном захтеву у односу на туженог АД „Железнице Србије“ Београд за исплату накнаде штете на име накнаде за исхрану у току рада регреса за период од фебруара 2014. године до августа 2015. године закључно, и о тужбеном захтеву у односу на туженог АД за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура железнице Србије“ Београд у целости, и у делу одлука о трошковима парничног поступка, и у том делу се предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Основни суд у Пожаревцу је донео пресуду 30П1 98/17 дана 12.02.2019. године којом је одбио као неоснован тужбени захтев да се обавезу тужени АД „Железница Србије“ Београд и АД за управљање јавном железничком инфраструктуром

„Инфраструктура железнице Србије“ Београд да тужиоцу АА на име накнаде штете за топли оброк и регрес за период од фебруара 2014. до фебруара 2017. године солидарно исплате износе наведене у првом ставу изреке те пресуде, са законском затезном каматом, и обавезао је тужиоца да туженом АД „Железнице Србије“ Београд на име трошкова парничног поступка исплати износ од 8.500,00 динара, у другом ставу изреке, док је захтев туженог АД за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура железнице Србије“ Београд за накнаду трошкова парничног поступка одбио као неоснован.

Апелациони суд у Крагујевцу је донео пресуду Гж1 2066/19 којом је одлучујући о жалби тужиоца одбио жалбу као неосновану и потврдио првостепену пресуду у првом и другом ставу изреке, а одбио као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против наведене правноснажне другостепене пресуде је тужилац изјавио благовремену ревизију позивом на одредбе члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011...и 87/2018 – у даљем тексту ЗПП), којом побијану пресуду побија због погрешне примене материјалног права, образлажући посебну ревизијом потребом да се разматре правна питања од интереса за равноправност грађана и ради уједначавања судске праксе.

Према одредбама члана 404. ЗПП ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се разматрају правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности посебне ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од 5 судија.

Оцењујући испуњеност услова за дозвољеност ревизије на основу наведених одредаба, Врховни касациони суд је нашао да постоји потреба за уједначавањем судске праксе. Побијаном пресудом одступљено је од судске праксе изражене у правноснажним судским пресудама којима је одлучивано о правима запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора и обавезе послодаваца на исплату, заснованим на битно сличном чињеничном стању као у побијаној пресуди, као и од правног схватања израженог у образложењима пресуда Врховног касационог суда, па тако и у пресуди Рев2 2205/2016 од 27.10.2016. године, Рев2 2820/2017 од 14.12.2017. године.

На основу одредбе члана 404. став 2. ЗПП одлучено је као у првом ставу изреке.

Тужени „Железнице Србије“ АД Београд поднео је одговор на ревизију.

Према чињеничном стању на коме је заснована побијана пресуда утврђеном од стране првостепеног суда, које је другостепени суд прихватио за правилно утврђено, тужилац је закључио уговор о раду са првотуженим 05.02.2003. године, а од 01.09.2015. године је у радном односу код друготуженог по Анексу уговора о раду од 28.08.2015.

године. У том периоду је код тужених био на снази Колективни уговор од 30.11.2002. године са Анексом колективног уговора од 26.07.2006. године („Службени гласник РС“ 4/06). Према поменутом Анексу колективног уговора туженог од 26.07.2006. године запослени има право на зараду која се састоји од зараде за обављен рад и време проведено на раду, примања за исхрану у току рада и примања за регрес за коришћење годишњег одмора, а вредност једног часа за обрачун и исплату зараде укључује месечну вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 накнаде регреса за коришћење годишњег одмора сведене на један радни час. Затим је Колективним уговором за железнице Србије АД Београд („Службени гласник железнице Србије“ 4/15) предвиђено у члану 57. став 2. да је у вредност једног радног часа укључена вредност накнаде за исхрану у току рада и 1/12 регреса сведена на један радни час. Према члану 55. основна зарада утврђује се као вредност радног часа, коефицијента посла и просечног месечног фонда часова од 174 часа. Одредбе колективног уговора из 2015. године се примењују и на запослене које је друготужени преузео након статусне промене првотуженог. Колективним уговором, а ни другим актима тужених није предвиђено да се накнада за исхрану у току рада и регрес за годишњи одмор посебно исказују у номиналном износу. Висина трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора није уговорена уговором о раду, ни каснијим анексима. У обрачунским листама нема доказа да су тужени обрачунавали и исплаћивали тужиоцу за спорни период трошкове исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Тужени нису донели посебну одлуку о висини трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за годишњи одмор којим би утврдили висину ових примања запослених. Тужени нису доставили у поступку деобни биланс, нити други доказ везан за пренос права и обавеза на друштво стицаоца – друготуженог. Првотужени није брисан, а потраживање тужиоца настало је делимично у време рада тужиоца код првотуженог, пре извршене статусне промене на основу које је настао друготужени. Према садржини другостепене пресуде, у поступку је вештачењем утврђена и висина потраживања тужиоца по основу накнаде трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора у нето износу, према параметрима из раније важећег колективног уговора за јавно железничко транспортно предузеће Београд који је објављен у Службеном гласнику РС бр. 37/95....42/1999, са изменама објављеним у „Службеном гласнику РС“ бр. 7/2000, којим колективним уговором су били уговорени предметни трошкови, као и њихова висина. Тужилац је прецизирао тужбени захтев према налазу и мишљењу вештака економско-финансијске струке, односно определио износе на име накнаде штете за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора усклађене са налазом и мишљењем вештака, а камату је прецизирао за сваки месец посебно према датумима доспећа означеним у налазу и мишљењу. Првостепени суд није прихватио налаз и мишљење вештака економско-финансијске струке у делу којим је утврђена висина предметних потраживања применом, између осталих аката и на основу Колективног уговора („Службени гласник РС“ 37/95 7/00) који је био закључен код првотуженог чијим је одредбама последњи пут уговорена и утврђена висина предметних накнада трошкова, а који није на правној снази током спорног периода.

На основу тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд налази да је неосновано потраживање тужиоца за накнаду штете по основу неисплаћене накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим

законским затезним каматама, утврђено применом Колективног уговора („Службени гласник РС“ бр. 37/95 и 7/00) који је код првотуженог био закључен, чијим одредбама је последњи пут била уговорена и утврђена висина предметних накнада трошкова, који није на правној снази током спорног периода, јер примена тих критеријума представља повреду начела временског важења закона. Како током периода за који тужилац тражи накнаду штету због неисплаћене накнаде трошкова, висина трошкова није била уговорена, ни уговором о раду, нити на неким другим важећим актом осим на начин из Анекса Колективног уговора из 2006. године и Колективног уговора из 2015. године, тако што је укључена у цену радног сата, без номиналног опредељења, не значи да запосленима, па и тужиоцу накнаде трошкова нису исплаћене и да су тужени тужиоцу причинили штету.

У односу на првотуженог је првостепени суд закључио да је делимично основан приговор недостатка пасивне легитимације, за потраживање за период почев од 01.09.2015. године па надаље, али је сматрао да та чињеница није од утицаја на пресуђење.

Другостепени суд такође закључује да сама чињеница да висина спорних трошкова није номинално изражена не значи да је послодавац ово право ускратио тужиоцу, јер је слободном вољом учесника колективног преговарања уговорено да је накнада спорних трошкова саставни део основне зараде запослених. Из тога закључује да се накнада исплаћује кроз основну зараду запосленима, те да права запослених, па ни тужиоца, нису оштећена.

Према изнетом чињеничном стању правилна је одлука нижестепених судова о одбијању тужбеног захтева за накнаду штете због неисплаћених накнада за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора за период од септембра 2015. године до фебруара 2017. године у односу на туженог АД „Железнице Србије“ Београд, из разлога недостатка пасивне легитимације на страни овог туженог. Ово стога, што у том периоду тужилац није био запослени код туженог АД „Железнице Србије“ Београд, већ код АД за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура железнице Србије“ Београд.

Законом о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013 и 75/2014) предвиђено је право запосленог за накнаду трошкова у вези са радом, и у члану 118. тачка 5. и 6. и право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, с тим да висина трошкова за исхрану у току рада мора бити изражена у новцу. То право запослени има у складу са општим актом и уговором о раду. Како запослени ова права остварују код послодавца, то нема основа за пасивну легитимацију првотуженог у односу на тужбени захтев за период од септембра 2015. до фебруара 2017. године, а нема другог основа за солидарну одговорност првотуженог за остваривање ових права тужиоца у периоду од септембра 2015. године па надаље, од кад је тужилац у радном односу код друготуженог. То је разлог за одбијање тужбеног захтева у наведеном делу у односу на првотуженог. Због тога је у наведеном делу ревизија одбијена као неоснована и побијана другостепена пресуда потврђена у делу којим је одбијена жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда о тужбеном захтеву у односу на првотуженог за овај период. У наведеном делу

је побијана пресуда донета без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на које ревизијски суд пази по службеној дужности, на основу потпуно расправљаног чињеничног стања и у складу са одредбама материјалног права. Одлуку је ревизијски суд донео на основу одредбе члана 414. ЗПП.

Међутим, у односу на основаност тужбеног захтева за накнаду штете по наведеним основама за период од фебруара 2014. године закључно са августом 2015. године у односу на оба тужена и за период од септембра 2015. до фебруара 2017. године у односу на друготуженог, побијана пресуда је заснована на непотпуно утврђеном чињеничном стању, услед погрешне примене материјалног права од стране нижестепених судова.

Није расправљана чињеница о томе да ли су тужени тужиоцу исплатили накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора у спорном периоду. Нижестепени судови су закључили да из чињенице да висина спорних трошкова није номинално изражена не произилази да је послодавац ово право ускратио запосленима, јер је исто слободном вољом учесника колективног преговарања баш тако и уговорено, као саставни део основне зараде запослених. Такав закључак је погрешан. Напротив, како из утврђених чињеница произилази да тужени послодавци нису својим актом утврдили висину ових накнада, нити је утврђено колике су накнаде исплаћене тужиоцу на име трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, а у оквиру цене рада, произилази за правилан закључак да тужиоцу ове накнаде нису исплаћене. Ово тим пре, што висина трошкова на име регреса за годишњи одмор и на име трошкова исхране у току рада мора бити одређена линеарно за све запослене, односно мора бити исплаћена свим запосленима у истом износу без обзира на стручну спрему и радно место. Коначно произилази да је закључак другостепених судова заснована на непотпуно утврђеном чињеничном стању, код изостанка утврђене чињенице о томе да ли је предметна накнада трошкова тужиоцу исплаћена или није.

Осим тога, висина припадајућих накнада тужиоцу на име трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњих одмора такође није утврђена. Првостепени суд није прихватио налаз и мишљење вештака економско-финансијске струке на коме је тужилац засновао висину тужбеног захтева, из разлога правног става, који је погрешан. Када послодавац није утврдио посебним актом висину накнаде трошкова у складу са законом на које тужилац има право, а висина није одређена ни уговором о раду, произилази да су тужени одредбе закона о раду о накнади трошкова запосленима примењивали на штету тужиоца. У таквој ситуацији нема сметње да се висина припадајућих накнада ових трошкова утврди према критеријумима који су последњи били утврђени код послодаваца, што могу бити и критеријуми из колективног уговора који је био закључен код првотуженог („Службени гласник РС“ бр. 37/95 и 7/00) чијим одредбама је последњи пут била уговорена и утврђена висина накнада предметних трошкова. То су разлози због којих су у наведеном делу укинута другостепена и првостепена пресуда и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, што је одређено у трећем ставу изреке ове пресуде, на основу одредбе члана 416. став 2. ЗПП.

У поновљеном поступку ће првостепени суд утврдити чињенично стање имајући у виду наведене примедбе, а потом донети правилну и закониту одлуку о тужбеном захтеву и непресуђеном делу и о накнади трошкова целог поступка.

Председник већа-судија
Бранко Станић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић